

# مقایسه خود مدیریتی مدیران نظام اداری کشور و مقایسه آن با خود مدیریتی حضرت امام خمینی (ره) مورد مطالعه: مدیران سازمانهای دولتی شهر تهران

نویسندگان: محمود رضایی زاده<sup>۱</sup>، حسن عابدی جعفری<sup>۲</sup> و محسن ناظم

بکایی<sup>۳\*</sup>

۱. عضو هیات علمی دانشگاه آزاد تهران مرکز

۲. عضو هیات علمی دانشگاه تهران

۳. عضو هیات علمی دانشگاه شاهد

\* Email: mnbokaei@yahoo.com

## چکیده

مدیریت بر خود، رویکردی جدید در ادبیات مدیریت است که در سه سطح فرد، گروه و سازمان مطرح شده است. فرض اساسی مدیریت سنتی، تقسیم کار بین مدیران و کارکنان یعنی تصمیم‌گیری و صدور دستور از جانب مدیر و اطاعت و اجرا توسط کارکنان است. این پیش فرض در مدیریت بر خود مورد تردید واقع می‌شود. در این رویکرد فرد تصمیم گرفته و خود اجرا می‌کند لذا نحوه اداره در این رویکرد با روش سنتی مدیریت متفاوت می‌باشد. با توجه به تأثیر عمده و اهمیت خودمدیریتی در رهبری و جایگاه ویژه آن در مدیریت، پژوهش حاضر به منظور بررسی وجود و یا عدم وجود تفاوت معنادار بین خودمدیریتی مدیران نظام اداری جمهوری اسلامی ایران با معیارهای علمی و اسلامی، درصدد مقایسه خودمدیریتی این دسته از مدیران با خودمدیریتی امام خمینی - به عنوان الگویی جامع از یک رهبر دینی - می‌باشد. در واقع این پژوهش گامی است به سوی خودشناسی مدیران نظام اداری [شناخت]، به عنوان مقدمه اصلاح رفتار و سبک مدیریت آنان بر اساس معیارهای علمی و اسلامی [عمل]. بدیهی است موردکاوی خودمدیریتی حضرت امام خمینی لازمه این تحقیق می‌باشد. بر اساس نتایج آزمون تک گروهی بین خود مدیریتی مدیران و حضرت امام تفاوت معنادار وجود دارد. مدیران در دو حوزه خدماتی اجتماعی و فرهنگی به ترتیب حائز بیشترین و کمترین امتیاز خودمدیریتی شده اند. در زمینه شاخص های نیت و عمل خالص، درک فوق حسی و عبادت نسبت به سایر شاخص ها، خودمدیریتی مدیران تفاوت بیشتری با خودمدیریتی حضرت امام دارد و در زمینه زیرشاخص های تجربه معنوی، پیش بینی آینده، عدم انتظار پاداش و تشویق از دیگران، گوش دادن به شکایات و انتقادات دیگران و زمان معنوی نسبت به سایر زیر شاخص ها، خود مدیریتی مدیران تفاوت بیشتری با خود مدیریتی حضرت امام دارد.

**واژگان کلیدی:** خود مدیریتی، خود مدیریتی مدیران نظام اداری جمهوری اسلامی ایران

## دانشور

رفتار

مدیریت و پیشرفت

Management and  
achievement

• دریافت مقاله: ۸۶/۹/۲۵  
• پذیرش مقاله: ۸۹/۷/۱۱

Scientific-Research  
Journal of  
Shahed University  
Eighteenth Year  
No. 47-2  
Jun.Jul.2011

دوماهنامه علمی - پژوهشی  
دانشگاه شاهد  
سال هجدهم - دوره جدید  
شماره ۲-۴۷  
تیر ۱۳۹۰

## مقدمه

مدیران جمهوری اسلامی ایران در زمینه خود مدیریتی به عنوان مهمترین مهارت درون شخصی مدیران در چه سطحی قرار دارند؛ با توجه به ماهیت و اهداف نظام جمهوری اسلامی ایران، خود مدیریتی مدیران از یک نقش کلیدی در این نظام برخوردار است. زیرا تحقق ماهیت و اهداف اسلامی نظام جمهوری اسلامی ایران مستلزم خود مدیریتی مدیران می باشد. در این مقاله بر اساس شاخص های ارائه شده برای سنجش خود مدیریتی، ابتدا خود مدیریتی مدیران نظام جمهوری اسلامی ایران در حوزه های هفت گانه خدماتی اجتماعی، زیر بنایی، فرهنگی، اقتصادی، آموزشی، حقوقی قضایی و سیاسی مورد ارزیابی قرار می گیرد و سپس امتیازات خود مدیریتی مدیران حوزه های هفت گانه با یکدیگر مقایسه شده و در نهایت امتیاز خود مدیریتی مدیران با امتیاز امام خمینی [ره] مورد مقایسه قرار می گیرد.

## شاخص های مدیریت بر خود

کی از محدودیتهای پژوهش حاضر عدم وجود اطلاعات قابل توجه در زمینه شاخصهای مدیریت بر خود در ابعاد مختلف وجودی- روحی روانی، فیزیکی جسمی، ذهنی شناختی، احساسی عاطفی و... می باشد. به طور کلی در کشور هیچگونه تحقیقی در زمینه خود مدیریتی مدیران انجام نشده است. به منظور استخراج و تدوین شاخصهای مدیریت بر خود از ادبیات مدیریت مراحل زیر طی گردید:

۱- ارزشها و باورها<sup>۱</sup> به عنوان شاخص اصلی در بعد روحی روانی [معنوی]<sup>۲</sup>، سلامتی و تناسب<sup>۳</sup> به عنوان شاخص اصلی در بعد فیزیکی جسمی<sup>۴</sup> مورد توجه قرار گرفت.<sup>۵</sup>

<sup>۱</sup> values and beliefs

<sup>۲</sup> spiritual

<sup>۳</sup> health and fitness

<sup>۴</sup> physical

<sup>۵</sup> در این زمینه دیدگاه آقایان دهرتی و هرن مبنا قرار گرفته است.

۲- فهرستی از کلیه ارزشها و باورهای ارائه شده از سوی

اندیشمندان مدیریت به شرح زیر تهیه شد:

۱- مذهب<sup>۶</sup>؛

۲- طبیعت<sup>۷</sup>؛

۳- تعهدات سیاسی<sup>۸</sup>؛

۴- رهبری یک زندگی اخلاقی و معنوی<sup>۹</sup>؛

۵- نقش شما در اجتماع<sup>۱۰</sup>؛

۶- تجربیات معنوی<sup>۱۱</sup>؛

۷- مکانهای معنوی<sup>۱۲</sup>؛

۸- عبادت<sup>۱۳</sup>؛

۹- مراقبه<sup>۱۴</sup>؛

۱۰- معنا<sup>۱۵</sup>؛

۱۱- اوقات آرام<sup>۱۶</sup>؛

۱۲- فرهنگ<sup>۱۷</sup>؛

۱۳- نیروهای ماورای طبیعی<sup>۱۸</sup>؛

۱۴- درک فوق حسی<sup>۱۹</sup>؛

۱۵- الهامات درونی شما هنگام سکوت<sup>۲۰</sup>؛

۱۶- چیزهایی که در شما یک احساس ترس و نگرانی

ایجاد می کند؟<sup>۲۱</sup>

۱۷- سختکوشی<sup>۲۲</sup>؛

<sup>۶</sup> religion

<sup>۷</sup> nature

<sup>۸</sup> political commitment

<sup>۹</sup> leading a moral life

<sup>۱۰</sup> your role in the community

<sup>۱۱</sup> spiritual experiences

<sup>۱۲</sup> spiritual places

<sup>۱۳</sup> prayer

<sup>۱۴</sup> meditation

<sup>۱۵</sup> contemplation

<sup>۱۶</sup> quiet times

<sup>۱۷</sup> culture

<sup>۱۸</sup> super natural forces

<sup>۱۹</sup> extra – sensory perceptions

<sup>۲۰</sup> What are your inner promptings during a period of silence?

<sup>۲۱</sup> What creates in you a sense of awe & wonder?

<sup>۲۲</sup> ambition and hard work

- ۳۶- موفقیت<sup>۲۰</sup>؛  
 ۳۷- آرامش جهانی<sup>۲۱</sup>؛  
 ۳۸- هماهنگی در طبیعت و هنر<sup>۲۲</sup>؛  
 ۳۹- برابری و تساوی<sup>۲۳</sup>؛  
 ۴۰- امنیت شخصی و خانوادگی<sup>۲۴</sup>؛  
 ۴۱- آزادی<sup>۲۵</sup>؛  
 ۴۲- شادی<sup>۲۶</sup>؛  
 ۴۳- آرامش درونی<sup>۲۷</sup>؛  
 ۴۴- عشق رشد یافته<sup>۲۸</sup>؛  
 ۴۵- امنیت ملی<sup>۲۹</sup>؛  
 ۴۶- تفریح و لذت<sup>۳۰</sup>؛  
 ۴۷- مذهب و رستگاری<sup>۳۱</sup>؛  
 ۴۸- احترام به خود<sup>۳۲</sup>؛  
 ۴۹- دوستی<sup>۳۳</sup>؛  
 ۵۰- عقل<sup>۳۴</sup>؛  
 ۵۱- احترام اجتماعی<sup>۳۵</sup> (۱۴)؛<sup>۳۶</sup>؛  
 ۵۲- وظیفه<sup>۳۷</sup>؛  
 ۵۳- کشور<sup>۱</sup>؛

- ۱۸- روشنفکری<sup>۱</sup>؛  
 ۱۹- صلاحیت و شایستگی<sup>۲</sup>؛  
 ۲۰- مهربانی<sup>۳</sup>؛  
 ۲۱- شجاعت<sup>۴</sup>؛  
 ۲۲- بخشندگی<sup>۵</sup>؛  
 ۲۳- کمک و مساعدت<sup>۶</sup>؛  
 ۲۴- صداقت<sup>۷</sup>؛  
 ۲۵- قوه تخیل<sup>۸</sup>؛  
 ۲۶- استقلال و خوداتکایی<sup>۹</sup>؛  
 ۲۷- هوش<sup>۱۰</sup>؛  
 ۲۸- عقلانیت و منطق<sup>۱۱</sup>؛  
 ۲۹- تأثیر و عشق<sup>۱۲</sup>؛  
 ۳۰- اطاعت و احترام<sup>۱۳</sup>؛  
 ۳۱- ادب و تواضع<sup>۱۴</sup>؛  
 ۳۲- مسئولیت پذیری<sup>۱۵</sup>؛  
 ۳۳- خودانضباطی<sup>۱۶</sup>؛  
 (کالاها و فیلینور، ۱۹۹۸)<sup>۱۷</sup>؛  
 ۳۴- خوشبختی<sup>۱۸</sup>؛  
 ۳۵- زندگی فعال و با انگیزه<sup>۱۹</sup>؛

<sup>19</sup> stimulating, activelife

<sup>20</sup> achievement

<sup>21</sup> world peace

<sup>22</sup> harmony in nature and art

<sup>23</sup> equality

<sup>24</sup> personal and family security

<sup>25</sup> freedom

<sup>26</sup> happiness

<sup>27</sup> inner peace

<sup>28</sup> mature love

<sup>29</sup> national Security

<sup>30</sup> pleasure and enjoyment

<sup>31</sup> religion and salvation

<sup>32</sup> self respect

<sup>33</sup> friendship

<sup>34</sup> wisdom

<sup>35</sup> social respect

<sup>۳۶</sup> کالاها و فیلینور ارزشهای فوق را تحت عنوان ارزشهای غایی معرفی

کرده‌اند.

<sup>37</sup> duty

<sup>1</sup> openmindness

<sup>2</sup> competence

<sup>3</sup> cheerfulness

<sup>4</sup> courage

<sup>5</sup> forgiving nature

<sup>6</sup> helpfulness

<sup>7</sup> honesty

<sup>8</sup> honesty

<sup>9</sup> independence and self reliance

<sup>10</sup> intelligence

<sup>11</sup> rationality

<sup>12</sup> affection and love

<sup>13</sup> obedience and respect

<sup>14</sup> courtesy

<sup>15</sup> responsibility

<sup>16</sup> self Discipline

<sup>۱۷</sup> کالاها و فیلینور به ارزشهای فوق به عنوان ارزشهای رفتاری (ابزاری)

اشاره کرده‌اند.

<sup>18</sup> prosperity

- ۵۴- احترام به کارکنان<sup>۱</sup>؛  
 ۵۵- صرفه جویی<sup>۳</sup>؛  
 ۵۶- عدم بوروکراسی<sup>۴</sup>؛  
 ۵۷- صداقت<sup>۵</sup> [۱۵].
- ۳- فهرستی از موارد مورد توجه به منظور تأمین سلامتی<sup>۶</sup>  
 و تناسب اندام<sup>۷</sup> به شرح زیر تهیه گردید:
- ۱- رژیم غذایی<sup>۸</sup>؛  
 ۲- قدرت<sup>۹</sup>؛  
 ۳- بنیه<sup>۱۰</sup>؛  
 ۴- سرعت<sup>۱۱</sup>؛  
 ۵- انرژی<sup>۱۲</sup>؛  
 ۶- تمرین<sup>۱۳</sup>؛  
 ۷- ورزش<sup>۱۴</sup>؛  
 ۸- متمم و مکمل<sup>۱۵</sup>؛  
 ۹- شکل<sup>۱۶</sup>؛  
 ۱۰- هماهنگی<sup>۱۷</sup>؛  
 ۱۱- اطمینان<sup>۱۸</sup>؛  
 ۱۲- خودمفهومی<sup>۱۹</sup>؛  
 ۱۳- رنگ پوست<sup>۲۰</sup>؛
- ۱۴- تجدید فیزیکی<sup>۲۱</sup>؛  
 ۱۵- تماس مربوط به حس لامسه<sup>۲۲</sup>؛  
 ۱۶- درد و زحمت<sup>۲۳</sup>؛  
 ۱۷- مدیریت بیماری یا ناتوانی خود و دیگران<sup>۲۴</sup>؛  
 ۱۸- راحتی<sup>۲۵</sup>؛  
 ۱۹- ظاهر<sup>۲۶</sup> [۱۶].
- ۴- از طریق تشکیل گروه دلفی، ارزشهای مورد توجه به منظور تأمین سلامت و تناسب اندام مورد بررسی قرار گرفت و بر اساس دو معیار «رفتاری بودن» و نیز «مرتبط بودن با خود» شاخصهای رفتاری زیر انتخاب گردید.
- شاخص های رفتاری مدیریت بر خود در بعد روحی - روانی
- ۱ - مراقبه؛  
 ۲ - عبادت؛  
 ۳ - آرامش [عدم ترس و اعجاب]؛  
 ۴ - درک فوق حسی؛  
 ۵ - سخت کوشی؛  
 ۶ - نظم.
- شاخص های رفتاری مدیریت بر خود در بعد فیزیکی - جسمی
- ۱- ظاهر  
 ۲- رژیم غذایی  
 ۳- ورزش و ناتوانی خود  
 ۴- تجدید جسمی  
 ۵- مدیریت بیماری
- به منظور افزایش سطح قابلیت اعتماد پژوهش، نحوه انتخاب شاخصهای رفتاری پیش گفته از مجموع موارد مذکور در ادبیات مدیریت، مورد تأیید گروهی از استادان و صاحب نظران مدیریت (گروه دلفی) نیز قرار گرفت.
- به منظور ارتقای سطح دانش در زمینه مدیریت بر خود، سیره عملی امام خمینی بررسی شد و با استفاده از

<sup>20</sup> skintone

<sup>21</sup> physical recreation

<sup>22</sup> how much tactile contact

<sup>23</sup> pain

<sup>24</sup> managing illness or disability of yours or others

<sup>25</sup> comfort

<sup>26</sup> appearance

<sup>1</sup> country

<sup>2</sup> respect

<sup>3</sup> thrifty

<sup>4</sup> bureacratic

<sup>5</sup> honest

<sup>6</sup> health

<sup>7</sup> fitness

<sup>8</sup> diet

<sup>9</sup> strength

<sup>10</sup> stamina

<sup>11</sup> speed

<sup>12</sup> energy

<sup>13</sup> exercise

<sup>14</sup> sports played

<sup>15</sup> suppleness

<sup>16</sup> shape

<sup>17</sup> coordination

<sup>18</sup> confidence

<sup>19</sup> self concept

روشهای مطالعه موردی و تحلیل محتوا، رفتار ایشان مورد تجزیه و تحلیل ژرف قرار گرفت. بدین ترتیب شاخصهای رفتاری جدیدی در زمینه مدیریت بر خود، در بعد روحی روانی تدوین گردید که مورد تأیید گروه دلفی نیز واقع شد.

در این راستا مراحل زیر طی گردید:

الف- به منظور بررسی مجموعه رفتارهای حضرت امام و استخراج شاخصهای رفتاری جدید در حوزه مدیریت بر خود، منابع معتبر در زمینه خاطرات نقل شده از حضرت امام از مسئولان مربوطه در مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام استعمال گردید و کلیه منابع معرفی شده در این زمینه مورد بررسی قرار گرفت.

ب- به منظور استخراج و تدوین شاخصهای رفتاری جدید از مجموعه رفتارهای حضرت امام ارزشها و باورها به عنوان شاخص اصلی در بعد روحی روانی و سلامتی و تناسب به عنوان شاخص اصلی در بعد فیزیکی - جسمی مورد توجه قرار گرفت و شاخصهای مرتبط با این دو شاخص اصلی از مجموعه رفتارهای حضرت امام استخراج گردید.

ج- شاخصهای جدید استخراج شده از مجموعه رفتارهای حضرت امام در بُعد روحی - روانی به شرح زیر می باشد:

- ۱ - ساده زیستی؛
- ۲ - نیت و عمل خالص؛
- ۳ - حساسیت به بیت المال؛
- ۴ - عدالت؛
- ۵ - پرهیز از آزار دیگران؛
- ۶ - تعبد؛
- ۷ - کنترل امیال؛
- ۸ - صبر و بردباری؛
- ۹ - توکل بر خدا؛
- ۱۰ - تواضع و فروتنی؛
- ۱۱ - پرهیز از شهرت طلبی [برتری و مقام]؛
- ۱۲ - عدم دل بستگی؛
- ۱۳ - پرهیز از ثروت اندوزی؛
- ۱۴ - شجاعت.

د- به منظور افزایش سطح قابلیت اعتماد پژوهش، این شاخصها مورد تأیید گروه دلفی قرار گرفت.

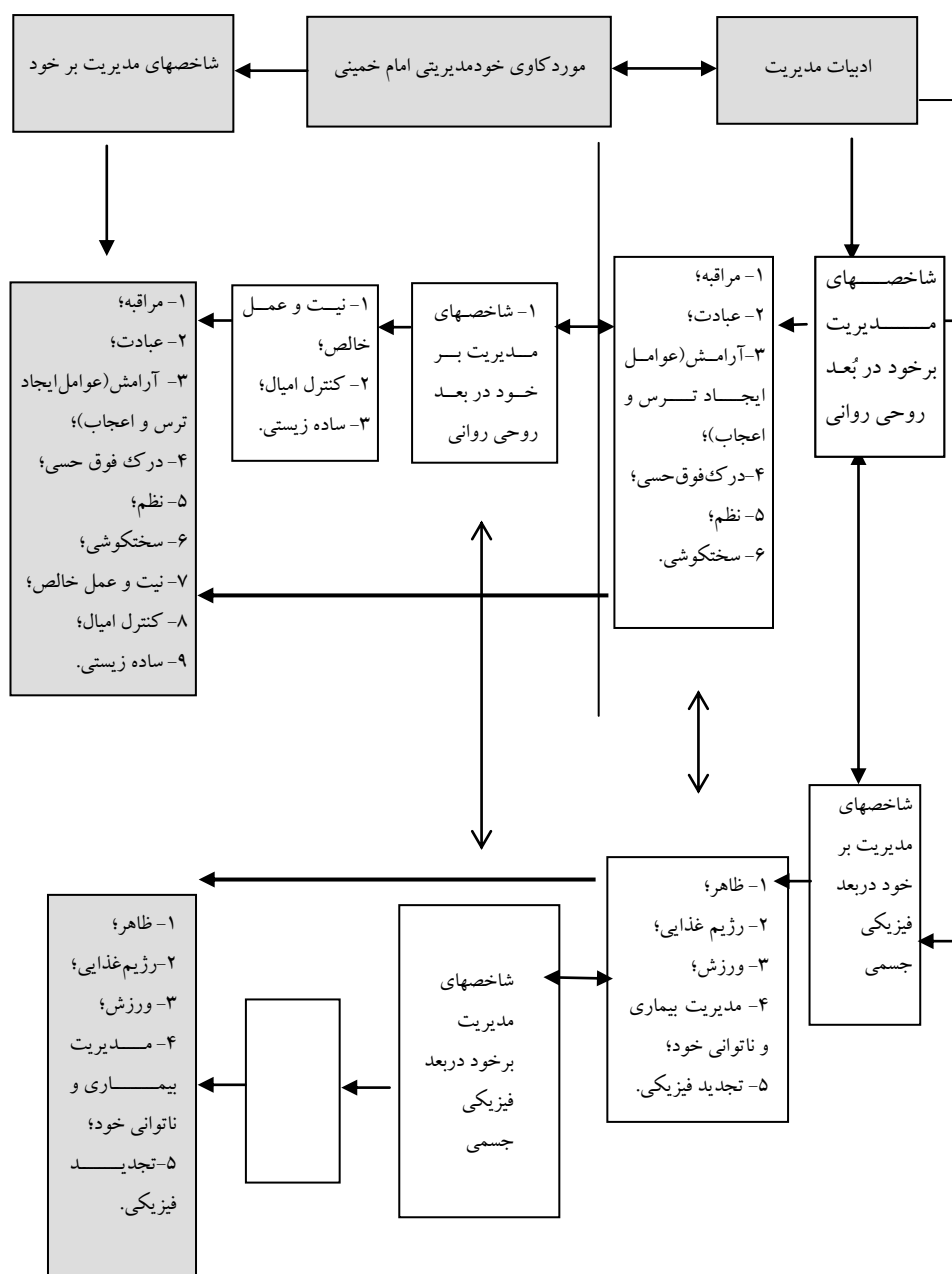
هـ - شاخصهای مذکور بررسی و تحلیل شد و بر اساس دو معیار «رفتاری بودن» و همچنین «مرتبط بودن با خود» شاخصهای رفتاری زیر در بعد روحی روانی انتخاب گردید:

- ۱ - نیت و عمل خالص؛
- ۲ - کنترل امیال؛
- ۳ - ساده زیستی.

ز- نحوه انتخاب شاخصهای رفتاری مذکور مورد تأیید گروه دلفی قرار گرفت.

ح- تأیید شاخصهای جدید از موردکاوی به خودمدیریتی حضرت امام از طریق مصاحبه و همچنین طراحی و اجرای پرسشنامه انجام پذیرفت<sup>۱</sup>.

<sup>۱</sup> مراجعه شود به: ضمیمه شماره ۱



نمودار ۱. الگوی جامع شاخصهای مدیریت بر خود در دو بعد روحی- روانی و فیزیکی جسمی

### روش شناسی تحقیق

یعنی در بخش اول پژوهش، مطالعه فقط از طریق کتب یا اسناد منتشر شده که حاوی اطلاعات درباره گذشته اند انجام پذیرفته است. در این بخش تنها از منابع دست اول- آن دسته از اسناد و مدارکی که نویسنده آنها خود ناظر بر وقوع رویداد مورد گزارش بوده است- استفاده شده است (6).

همان گونه که به منظور اصالت و درستی تحقیق در بخش میدانی از روشهای درست آماری و نمونه گیری

در پژوهش حاضر، به منظور پاسخ به این سؤال که شاخصهای خود مدیریتی حضرت امام خمینی کدامند، از روش تاریخی - اسنادی استفاده می گردد و به منظور توصیف خود مدیریتی مدیران از روش پیمایشی استفاده گردید و به منظور مقایسه خود مدیریتی مدیران و خود مدیریتی حضرت امام خمینی از روش مقایسه ای استفاده می گردد.

معتبر استفاده می‌شود، در بخش کتابخانه‌ای نیز از اسنادی وسیع و گوناگون به عنوان شاخصهایی چند استفاده شده (3) و همچنین از لحاظ بیرونی و درونی اعتبار آنها مورد بررسی قرار گرفته است.

در اعتبار بیرونی، اصلی بودن مدرک مورد نظر قرار گرفته است نه محتوای آن. بدین منظور پاسخ به سؤالات زیر از مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی استعلام شد:

۱- آیا اسناد و مدارک مورد نظر اصلی است؟

۲- چه کسی و چه زمانی آنها را نوشته است؟

۳- در چه شرایطی این مدارک تدوین شده است؟ (6)

پاسخ مسئولان مربوطه به سؤالات فوق مؤید اعتبار بیرونی اسناد و مدارک مورد تحقیق بود.

در ارتباط با اعتبار درونی اسناد نیز در زمینه صحت محتوای کتبی که در ارتباط با سیره عملی حضرت امام خمینی نگاشته شده است تحقیق و بررسی شد و به این سؤال پاسخ داده شد که آیا گزارشگر برای مشاهده و گزارش رویدادهای مورد نظر از تجربه لازم برخوردار بوده است؟ رابطه او با رویداد مورد نظر چه بوده است؟ تا چه اندازه رویدادهای گزارش شده معقول به نظر می‌رسد (6).

پاسخهای ارائه شده به سؤالات فوق نیز مؤید اعتبار درونی اسناد و مدارک مورد تحقیق بود.

### روش جمع‌آوری اطلاعات

در بخش - موردکاوی خودمدیریتی حضرت امام خمینی - از روش مطالعه موردی استفاده می‌گردد. در این پژوهش مفهوم اصلی و دقیق مطالعه موردی - یعنی تحلیل ژرف رفتار یک فرد [حضرت امام] از طریق مصاحبه و خاطرات - مورد توجه می‌باشد و معنای دوم آن یعنی هر گونه بررسی تک‌نگاری که درباره یک حادثه یا یک تصمیم یا یک فرد خاص انجام می‌شود، مورد نظر نمی‌باشد. (10).

در پژوهش به روش مطالعه موردی بر خلاف پژوهشهای آزمایشی، پژوهشگر به دستکاری متغیر مستقل

و مشاهده اثر آن بر متغیر وابسته نمی‌پردازد و همچنین همانند پژوهشگری که در تحقیق پیمایشی با انتخاب نمونه‌ای با حجم وسیع و معرف از جامعه درباره تعدادی از متغیرها به بررسی می‌پردازد، عمل نمی‌کند. پژوهشگر مطالعه موردی، به انتخاب یک مورد پرداخته و آن را از جنبه‌های بی‌شمار بررسی می‌کند.

هدف کلی در هر مطالعه موردی مشاهده تفصیلی ابعاد «مورد» تحت مطالعه و تفسیر مشاهده‌ها از دیدگاه کل‌گرا است. از این رو مطالعه موردی بیشتر به روش کیفی و با تأکید بر فرایندها و درک و تفسیر آنها انجام می‌شود (6). به منظور استفاده از روش مطالعه موردی مراحل چهارگانه آن طی گردید:

۱) مورد مورد نظر - حضرت امام خمینی - انتخاب گردید و مسأله پژوهش مطرح شد:

خودمدیریتی حضرت امام خمینی به عنوان یک مورد اسلامی چگونه بوده است؟

۲) عملیات میدانی به منظور جمع‌آوری اطلاعات در زمینه خودمدیریتی امام خمینی انجام پذیرفت.

۳) اطلاعات جمع‌آوری شده سازمان دهی گردید. گزارش تحقیق تدوین شد (6).

در بخش اول این پژوهش علاوه بر روش مطالعه موردی، به منظور بررسی و تحلیل نحوه خودمدیریتی حضرت امام خمینی از روش تحلیل محتوای اسناد مربوط به سیره عملی ایشان نیز استفاده می‌شود.

تحلیل محتوا، مقوله‌بندی همه اجزای یک متن در جعبه‌های مختلف است بدین ترتیب مقدار اجزای عناصری که در هر جعبه مرتب شده‌اند، متن را مشخص می‌کنند (10).

در بخش دوم پژوهش از طراحی پرسشنامه به منظور جمع‌آوری اطلاعات استفاده گردید.

### سؤالات و فرضیه‌های تحقیق

سؤال اصلی این پژوهش عبارت است از: آیا بین خودمدیریتی مدیران نظام اداری جمهوری اسلامی ایران با خودمدیریتی امام خمینی، در دویعد روحی و روانی و

## ابزار گردآوری داده‌ها

در بخش اول به منظور گردآوری داده‌ها از فیش‌برداری استفاده می‌گردد. در بخش دوم پژوهش حاضر از پرسشنامه با مقیاس لیکرت به منظور سنجش شاخصهای خودمدیریتی استفاده می‌شود. به منظور استفاده از این روش مراحل ششگانه زیر طی شده است:

در مرحله بعد به منظور طراحی گویه‌های مناسب جهت اندازه‌گیری این شاخصها در نمونه مورد نظر، با توجه به تعاریف عملیاتی شاخصهای مذکور برای هر شاخص چند زیرشاخص ارائه گردید<sup>۳</sup> و سپس به منظور اندازه‌گیری و ارزیابی زیرشاخصهای مرتبط به کلیه شاخصهای خودمدیریتی در نمونه مورد نظر، گویه‌های مناسب طراحی شد.

لازم به ذکر است که به منظور طراحی گویه‌های مناسب اولاً، ادبیات مدیریت با توجه به زیرشاخصهای مذکور مجدداً مورد بررسی و تحلیل محتوا قرار گرفته و گویه‌های مناسب در این زمینه استخراج گردید و ثانیاً، به منظور جلوگیری از ارائه پاسخهای جهت دار توسط آزمودنیها، گویه‌ها به گونه‌ای طراحی شد که به طور غیرمستقیم زیرشاخصهای مورد نظر را مورد ارزیابی و اندازه‌گیری قرار دهد.

در پژوهش حاضر از پرسشنامه با مقیاس لیکرت به منظور سنجش شاخصهای خودمدیریتی استفاده می‌شود. به منظور استفاده از این روش مراحل ششگانه زیر طی شده است:

۱- گویه‌های مناسب به منظور اندازه‌گیری مقوله‌های دوگانه خودمدیریتی- بعد روحی روانی و بعد جسمی فیزیکی- تدوین گردید:

بدین منظور، ادبیات مدیریت مورد بررسی و تحلیل محتوا قرار گرفته و شاخصهای مطرح شده در زمینه ابعاد روحی روانی و جسمی فیزیکی استخراج گردید. به منظور تکمیل و جامعیت شاخصهای مربوط به ابعاد مذکور،

فیزیکی جسمی - تفاوت معنادار وجود دارد؟ در صورت وجود تفاوت، میزان این تفاوت چقدر است؟ سؤال فرعی این پژوهش عبارت است از:

۱. در کدام یک از ابعاد، شاخصها و زیرشاخصهای خود مدیریتی بین مدیران و حضرت امام تفاوت بیشتری وجود دارد؟

فرضیه تحقیق خود مدیریتی مدیران نظام جمهوری اسلامی ایران با خود مدیریتی امام خمینی - در دو بعد روحی و روانی و فیزیکی جسمی - تفاوت معنادار وجود دارد.

در بخش توصیف خود مدیریتی مدیران از روش پیمایشی استفاده می‌شود و در بخش مقایسه خود مدیریتی مدیران نظام اداری با خود مدیریتی حضرت امام خمینی روش مقایسه‌ای مورد استفاده قرار می‌گیرد.

در این تحقیق از مقیاس لیکرت به منظور سنجش شاخصهای خود مدیریتی و همچنین نرم افزار SPSS به منظور تحلیل آماری داده‌ها استفاده می‌شود.

یافته‌های پژوهش با استفاده از دو روش توصیفی و تحلیلی ارائه می‌گردد. به منظور توصیف یافته‌ها از شاخص مرکزی میانگین و شاخص پراکندگی انحراف معیار و همچنین نمودار استفاده می‌شود و با توجه به فرضیات و مدل پژوهش از آزمون t تک گروهی [نمونه‌های] به منظور مقایسه مدیران با حضرت امام- به عنوان الگوی خودمدیریتی- و با توجه به سطوح چندگانه متغیر وابسته و مقیاس طبقه‌های متغیرهای مستقل از تحلیل واریانس چندمتغیری<sup>۲</sup> MANOVA و آزمون تعقیبی Scheffe به منظور مقایسه خودمدیریتی مدیران در حوزه‌های مختلف، حقوقی- قضائی آموزشی، زیربنایی، خدماتی اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی استفاده شده است. در ضمن به منظور تحلیل یافته‌ها با مقیاس اسمی آزمون غیرپارامتریک خی دو به کار گرفته شده است.

<sup>۳</sup> ارتباط منطقی زیرشاخصها با شاخصهای مربوط و اعتبار زیرشاخصها در زمینه ارزیابی شاخصها مورد تأیید گروه دلفی قرار گرفت.

<sup>۱</sup> One Sample T Test  
<sup>۲</sup> Multiple Analysis Of Variance



گرفته و مجموع آنها به عنوان نمره آزمودنی محسوب گردید.

۴- پاسخها بر حسب نمرات کل آزمودنیها مرتب شده و سپس ۲۵٪ از کسانی که بیشترین نمره را به دست آورده و ۲۵٪ کسانی که کمترین نمره را بدست آورده‌اند به عنوان گروه بالا و پایین انتخاب گردیدند و بر این اساس، توان افتراقی گویه‌ها محاسبه گردید (۶).

۵- با توجه به نتایج به دست آمده از تحلیل هر گویه، گویه‌هایی که توان تشخیص آنها بیشتر از سایر گویه‌ها بود، انتخاب گردید و گویه‌هایی که توان تشخیص آنها بسیار کم بود، حذف شد. بدین ترتیب از مجموع نود گویه که در یک نمونه کوچک از آزمودنیها (۱۰ نفر) به صورت مقدماتی اجرا گردید، هجده گویه حذف شده و هفتاد و دو گویه به منظور اجرا در نمونه آماری پژوهش انتخاب شد.<sup>۲</sup>

ویژگیهای فنی ابزار اندازه‌گیری (اعتبار<sup>۳</sup> و قابلیت اعتماد<sup>۴</sup> ابزار اندازه‌گیری)

در پژوهش حاضر، اعتبار و قابلیت اعتماد ابزار اندازه‌گیری به شرح زیر محرز گردید:

**الف) اعتبار:** منظور از اعتبار این است که ابزار اندازه‌گیری ویژگی مورد نظر را اندازه‌گیری نماید. نه ویژگی دیگری را. در پژوهش حاضر، به منظور ایجاد اعتبار ابزار اندازه‌گیری اولاً، گویه‌ها به صورت روشن، گویا و بدون به کارگیری عبارات مبهم طراحی گردید. ثانیاً، اعتبار ابزار اندازه‌گیری علاوه بر استادان ارجمند راهنما و مشاور به تأیید سایر افراد متخصص در پژوهش نیز رسید (۶). ثالثاً، پس از آزمون اولیه، ضمن مذاکره حضوری با آزمودنیها در ارتباط با نحوه تلقی آنان از گویه‌ها، گویه‌های نامناسب حذف یا اصلاح گردید.

**ب) قابلیت اعتماد:** منظور از قابلیت اعتماد این است که ابزار اندازه‌گیری در شرایط یکسان تا چه اندازه نتایج

علاوه بر جمع‌آوری نمونه رفتارهای حضرت امام در ارتباط با شاخصهای استخراج شده از ادبیات مدیریت، شاخصهای اختصاصی خودمدیریتی حضرت امام خمینی نیز از طریق بررسی و تحلیل محتوای سیره عملی ایشان استخراج شد و مجموع این شاخصها به عنوان شاخصهای خودمدیریتی حضرت امام- در دو بعد روحی روانی و فیزیکی جسمی- مورد توجه قرار گرفت و در مرحله بعد به منظور طراحی گویه‌های مناسب جهت اندازه‌گیری این شاخصها در نمونه مورد نظر، با توجه به تعاریف عملیاتی شاخصهای مذکور برای هر شاخص چند زیرشاخص ارائه گردید<sup>۱</sup> و سپس به منظور اندازه‌گیری و ارزیابی زیرشاخصهای مرتبط به کلیه شاخصهای خودمدیریتی در نمونه مورد نظر، گویه‌های مناسب طراحی شد.

لازم به ذکر است که به منظور طراحی گویه‌های مناسب اولاً، ادبیات مدیریت با توجه به زیرشاخصهای مذکور مجدداً مورد بررسی و تحلیل محتوا قرار گرفته و گویه‌های مناسب در این زمینه استخراج گردید و ثانیاً، به منظور جلوگیری از ارائه پاسخهای جهت دار توسط آزمودنیها، گویه‌ها به گونه‌ای طراحی شد که به طور غیرمستقیم زیرشاخصهای مورد نظر را مورد ارزیابی و اندازه‌گیری قرار دهد.

در جدول شماره ۱ الگویی از زیرشاخصهای مربوط به شاخصهای ارزیابی خودمدیریتی در دو بعد روحی روانی و فیزیکی جسمی ارائه شده است.

در پژوهش حاضر شاخصهای حرکتی [غیربیانی] مورد نظر می‌باشد: هر عمل، رفتار یا حرکتی که از جانب موضوعات مورد مشاهده بروز می‌کند در زمره شاخصهای حرکتی محسوب می‌گردد. (۳).

۲- به منظور تعیین مطلوبیت گویه‌ها، گویه‌ها در یک نمونه تصادفی از پاسخ‌دهنده‌ها به صورت مقدماتی اجرا گردید.<sup>۱</sup>

۳- برای تعیین مطلوبیت هر گویه ارزش عددی گزینه‌هایی که آزمودنی انتخاب کرده است، مورد نظر قرار

<sup>۲</sup> پرسشنامه در ضمیمه شماره (۳) ارائه شده است.

<sup>۳</sup> validity

<sup>۴</sup> reliability

<sup>۱</sup> pretest

یکسانی به دست می‌دهد. به منظور محاسبه ضریب قابلیت اعتماد ابزار اندازه‌گیری در پژوهش حاضر از روش تصنیف دو نیمه کردن و آلفای کرونباخ به شرح زیر استفاده شد.

سؤالات آزمون را به دو نیمه تقسیم نموده و سپس نمره سؤالهای نیمه اول و نمره سؤالهای نیمه دوم محاسبه شد و ضریب همبستگی بین نمرات این دو نیمه به دست آمد و از فرمول «اسپیرمن - براون»<sup>۱۱۷</sup> برای محاسبه ضریب قابلیت اعتماد کلازمون استفاده گردید (۶).

جدول ۱. شاخصها و زیرشاخصهای ارزیابی مدیریت بر خود

مفهوم	مقوله [بعد وجودی]	شاخص	زیرشاخص
مدیریت بر خود	[۱] بعد وجودی [روحی - روانی]	۱- مراقبه	۱- تأمل قبل از عمل؛ ۲- تأمل حین عمل؛ ۳- تأمل بعد از عمل؛ ۴- جدایی از جهان خارج و کار و توجه به درون.
		۲- عبادت	۱- تجربه معنوی؛ ۲- مکان معنوی؛ ۳- زمان معنوی.
		۳- آرامش	۱- عدم ترس از مرگ؛ ۲- عدم ترس از دشمن [رقیب]؛ ۳- عدم ترس از حوادث ناگوار پیش‌بینی نشده؛ ۴- خوف از خدا؛ ۵- عدم اعجاب و هیجان هنگام پیروزی بر دشمن [رقیب] و یا شکست و ناکامی دشمن [رقیب].
		۴- درک فوق حسی	۱- پیش‌بینی حوادث آینده؛ ۲- شناخت صحیح افراد.
		۵- نظم	۱- انجام فعالیتهای کاری در زمان خاص خود؛ ۲- قرار دادن اشیا و لوازم در مکان خاص خود.
		۶- سختکوشی	۱- اختصاص زمان طولانی به کار در روز؛ ۲- اختصاص دوره زمانی طولانی به کار و تلاش در طول عمر.
		۷- نیت [تصمیم] و عمل خالص	۱- تقدم رضایت خدا بر رضایت مردم در تصمیم‌گیری؛ ۲- تقدم رضایت خدا بر رضایت مردم در عمل؛ ۳- عدم انتظار پاداش و تشویق از دیگران.
		۸- کنترل امیال	۱- پرهیز از بیان خشم‌آلود؛ ۲- پرهیز از سخنان خلاف واقع؛ ۳- پرهیز از سخنان تلافی‌جویانه؛ ۴- پرهیز از گوش دادن به سخنان تخریبی افراد؛ ۵- گوش دادن به شکایات دیگران؛ ۶- کسب اخبار از تمام افراد و کانالها؛ ۷- گوش دادن به دیدگاههای دو طرف دعوا؛ ۸- پرهیز از نگاه خشم‌آلود؛ ۹- تقسیم عادلانه نگاه؛ ۱۰- رعایت حقوق مالی دیگران؛ ۱۱- رعایت حقوق جانی دیگران؛ ۱۲- رعایت حقوق آبرویی دیگران؛ ۱۳- رعایت حقوق اخلاقی دیگران.

۱- منزل مسکونی؛ ۲- منطقه سکونت؛ ۳- خودرو؛ ۴- دکوراسیون محل کار.	۹- ساده زیستی	مدیریت بر خود
۱- نظافت؛ ۲- تناسب و هماهنگی رنگ لباس.	۱- ظاهر	
۱- اعتدال در مصرف غذا؛ ۲- سادگی غذا؛ ۳- بهداشت غذا.	۲- رژیم غذایی	
۱- پیاده روی؛ ۲- نرمش؛ ۳- تمرینات ورزشی.	۳- ورزش	
۱- تحمل در برابر درد و رنج بیماری؛ ۲- خودداری از اظهار ضعف و ناتوانی.	۴- مدیریت بیماری و ناتوانی خود	
۱- استراحت و خواب در زمانی مشخص و در حد کافی در شب. ۲- استراحت در حد کافی در روز.	۵- تجدید جسمی	۲] بُعد فیزیکی - جسمی

$$r'_{11} = \frac{r_{11}^2}{r_{11} + 1}$$

$r_{11}$  همبستگی بین دو نیمه  
 $r'_{11}$  ضریب قابلیت اعتماد کل آزمون

$$r_{11} = \frac{N\sum xy - (\sum x)(\sum Y)}{\sqrt{[N\sum x^2 - (\sum x)^2][n\sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

محاسبه ضریب همبستگی بین دو نیمه [ $r_{11}$ ]:

$$\frac{(461 \times 420) - (10 \times 32523)}{\sqrt{[176400 - 10 \times 30894][10 \times 35825 - 212521]}} = 0.89$$

$$r'_{11} = \frac{2 \times 0.89}{1 + 0.89} = 0.95$$

محاسبه ضریب قابلیت اعتماد کل آزمون [ $r'_{11}$ ]:

### جامعه آماری مورد پژوهش

با توجه به اینکه اولاً، کلیه وزارتخانه‌ها در استان تهران مستقر بوده و تعداد قابل توجهی از مدیران کل این وزارتخانه‌ها نیز در این استان می‌باشند و ثانیاً، مدیران در سطح استان تهران از لحاظ فرهنگی و اقتصادی با یکدیگر سنخیت و هماهنگی بیشتری دارند در این پژوهش، جامعه آماری شامل کلیه مدیران کل شاغل در کلیه وزارتخانه‌های مستقر در استان تهران می‌باشد.

با توجه به اینکه ضریب قابلیت اعتماد کل آزمون معادل ۰.۹۵ می‌باشد، ابزار اندازه‌گیری از ضریب قابلیت اعتماد بالایی برخوردار بوده و در شرایط یکسان نتایج یکسانی به دست می‌دهد.

به منظور بررسی و تبیین بیشتر قابلیت اعتماد ابزار اندازه‌گیری علاوه بر استفاده از روش تنصیف، آلفای کرونباخ نیز محاسبه گردید. با توجه به اینکه آلفای محاسبه شده برابر ۰.۸۲/۰.۵۷ درصد می‌باشد پژوهش حاضر، در سطح قابل توجهی از قابلیت اعتماد برخوردار است (ضمیمه شماره ۴).

## نمونه، روش نمونه گیری و اندازه نمونه

با توجه به اینکه فهرست کامل افراد جامعه مورد مطالعه - مدیران کل وزارتخانه‌ها در استان تهران - در دست نمی‌باشد و همچنین وزارتخانه‌های مذکور از لحاظ ماهیت کاری متفاوت می‌باشند به منظور تهیه نمونه‌ای که معرف جامعه مورد نظر باشد از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای و در هر خوشه از روش نمونه‌گیری تصادفی به شرح زیر استفاده شد:

کلیه وزارتخانه‌ها از لحاظ ماهیت کاری به هفت خوشه فرهنگی، اقتصادی، سیاسی، حقوقی - قضایی، آموزشی، زیربنایی و اجتماعی - خدماتی تقسیم شدند. سپس از هر خوشه به طور تصادفی یک وزارتخانه انتخاب گردید.<sup>۱</sup>

با توجه به اینکه در پژوهش‌های توصیفی، نمونه‌ای به حجم صد [۱۰۰] نفر ضروری است (۹)، از جامعه آماری پژوهش ۱۰۰ نفر به طور تصادفی به عنوان نمونه آماری انتخاب گردید.

ویژگیهای جمعیت شناختی نمونه در ضمیمه شماره (۴) ارائه شده است.

## روش تجزیه و تحلیل یافته‌ها

در پژوهش حاضر، از دو روش توصیفی - شامل شاخص مرکزی میانگین و شاخص پراکندگی انحراف معیار و همچنین نمودار - و روش تحلیلی - آزمون t تک گروهی [نمونه‌ای] و تحلیل واریانس چندمتغیری Manova و آزمون تعقیبی Scheffe - استفاده گردید و به منظور تحلیل یافته‌ها با مقیاس اسمی از آزمون غیرپارامتریک خی دو نیز استفاده شده است.

## تحلیل یافته‌ها

در جداول زیر خلاصه داده‌های توصیفی شاخص‌ها و زیر شاخص‌ها و نیز میانگین و انحراف معیار شاخص‌ها به تفکیک حوزه کاری مدیران ارائه شده است. با استفاده از تکنیک دلفی نمره حضرت امام در زمینه شاخصها و زیر شاخص‌های خود مدیریتی ۱۰۰ تعیین شد (ضمیمه شماره ۱).

جدول ۲. خلاصه داده‌های توصیفی زیرشاخص‌های مراقبه

انحراف معیار [مربوط به مدیران]	میانگین نمره		شاخص مراقبه و زیرشاخص‌های آن
	حضرت امام	مدیران	
۲/۸۵	۱۰۰	۶۸/۷۵	مراقبه
۰/۷۶	۱۰۰	۸۲/۵	تأمل قبل از اقدام
۱/۳۳	۱۰۰	۵۹	تأمل حین عمل
۰/۷۵	۱۰۰	۸۱	تأمل بعد از عمل
۱/۲۳	۱۰۰	۶۹/۲۵	جدایی از جهان خارج و کار

در این جدول میانگین نمره مدیران و حضرت امام خمینی (ره) در زمینه شاخص مراقبه و زیرشاخص‌های آن مقایسه شده است.

<sup>۱</sup> به منظور حفظ جنبه محرمانه بودن اطلاعات و پیشگیری از هرگونه سوء استفاده احتمالی، از ذکر نام وزارتخانه‌های مربوطه خودداری می‌گردد.

جدول ۳. میانگین و انحراف معیار شاخص مراقبه به تفکیک حوزه کاری مدیران

انحراف معیار	میانگین نمره	شاخص مراقبه
		حوزه خدمت مدیران
۲/۱۵	۷۲/۵۴	خدماتی اجتماعی
۲/۱۹	۷۲/۲	زیربنایی
۳/۲۶	۷۰/۴۵	فرهنگی
۳/۰۶	۶۹/۵	اقتصادی
۲/۶۲	۶۸/۵۴	آموزشی
۳/۰۱	۶۴/۰۸	حقوقی - قضایی
۳/۱۳	۶۱/۸۷	سیاسی

در زمینه شاخص مراقبه، مدیران حوزه خدماتی اجتماعی بالاترین میانگین نمره و مدیران حوزه سیاسی کمترین میانگین نمره را کسب کرده اند.

جدول ۴. خلاصه داده های توصیفی زیرشاخص های عبادت

انحراف معیار [مربوط به مدیران]	میانگین نمره		شاخص عبادت و زیر شاخص های آن
	حضرت امام	مدیران	
۲/۷۴	۱۰۰	۵۷/۷۵	عبادت
۷۹	۱۰۰	۴۱/۷۵	تجربه معنوی
۱/۵	۱۰۰	۷۱/۲۵	مکان معنوی
۱/۲۷	۱۰۰	۵۵	زمان معنوی

در این جدول میانگین نمره مدیران و حضرت امام [ره] در زمینه شاخص عبادت و زیر شاخص های آن مقایسه شده است.

جدول ۵. میانگین و انحراف معیار شاخص عبادت به تفکیک حوزه کاری مدیران

انحراف معیار	میانگین نمره	شاخص عبادت
		حوزه خدمت مدیران
۲/۷	۶۶/۶۵	خدماتی اجتماعی
۱/۸۳	۶۲/۰۵	فرهنگی
۱/۶۸	۵۸/۱۲	آموزشی
۲/۶۶	۵۸/۰۵	زیر بنایی
۲/۳۷	۵۸	سیاسی
۲/۶۶	۵۶	حقوقی - قضایی
۲/۹۱	۵۲/۴	اقتصادی

در زمینه شاخص عبادت مدیران حوزه خدماتی اجتماعی بیشترین میانگین و مدیران حوزه اقتصادی کمترین میانگین نمره را کسب کرده اند.

جدول ۶. خلاصه داده های توصیفی زیرشاخص های آرامش

انحراف معیار [مربوط به مدیران]	میانگین نمره		شاخص آرامش و زیرشاخص های آن
	حضرت امام	مدیران	
۵/۶۴	۱۰۰	۶۱/۵	آرامش
۱/۲۳	۱۰۰	۶۱/۲۵	ترس از مرگ
۲/۳۲	۱۰۰	۶۴	ترس از رقیب، مخالف و دشمن
۱/۹۶	۱۰۰	۶۲/۵	ترس از حوادث ناگوار پیش بینی نشده
--	--	--	ترس از خدا
۱/۸	۱۰۰	۵۹/۷۵	عدم اعجاب و هیجان هنگام پیروزی بر رقیب [یا دشمن]
۱/۲	۱۰۰	۶۰	عدم اعجاب هنگام ناکامی رقیب [دشمن]

در این جدول میانگین نمره مدیران و حضرت امام خمینی [ره] در زمینه شاخص آرامش و زیر شاخصهای آن مقایسه شده است.

جدول ۷. میانگین و انحراف معیار شاخص آرامش به تفکیک حوزه کاری مدیران

انحراف معیار	میانگین نمره	شاخص آرامش
		حوزه خدمت مدیران
۵/۵۹	۶۷/۳	خدماتی اجتماعی
۴/۹۷	۶۳/۴۶	زیر بنایی
۲/۶۹	۶۲/۳۴	سیاسی
۳/۷۷	۶۲/۰۵	آموزشی
۴/۶۵	۶۱/۳	اقتصادی
۹/۰۴	۵۸/۳۲	فرهنگی
۵/۶۹	۵۶/۶۱	حقوقی - قضایی

در زمینه شاخص آرامش مدیران حوزه خدماتی اجتماعی بیشترین و مدیران حوزه قضایی کمترین میانگین نمره را کسب کرده اند.

جدول ۸. خلاصه داده های توصیفی زیرشاخص های درک فوق حسی

انحراف معیار [مربوط به مدیران]	میانگین نمره		شاخص درک فوق حسی و زیرشاخص های آن
	حضرت امام	مدیران	
۱/۰۷	۱۰۰	۵۳/۲۵	درک فوق حسی
۰/۸۵	۱۰۰	۴۶/۷۵	پیش بینی حوادث آینده
۰/۷۳	۱۰۰	۶۲	شناخت صحیح افراد

در این جدول میانگین نمره مدیران و حضرت امام خمینی [ره] در زمینه شاخص درک فوق حسی و زیر شاخصهای آن مقایسه شده است.

جدول ۹. میانگین و انحراف معیار شاخص درک فوق حسی به تفکیک حوزه کاری مدیران

انحراف معیار	میانگین نمره	شاخص درک فوق حسی
		حوزه خدمت مدیران
۱/۲۳	۵۴/۱۲	حقوقی - قضایی
۱/۱	۵۴	اقتصادی
۱/۸۸	۵۳/۲۵	زیربنایی
۱/۰۵	۵۳/۱۲	خدماتی اجتماعی
۱/۲۵	۵۲/۲۵	آموزشی
۱/۹۳	۵۲	فرهنگی
۱/۳۴	۵۱/۷۵	سیاسی

در زمینه شاخص درک فوق حسی مدیران حقوق قضایی بیشترین و مدیران سیاسی کمترین میانگین نمره را کسب کرده اند.

جدول ۱۰. خلاصه داده های توصیفی زیرشاخص های نظم

انحراف معیار	میانگین نمره		شاخص نظم و زیرشاخص های آن
	حضرت امام	مدیران	
۳/۱۹	۱۰۰	۶۷/۷۵	نظم
۲/۸۸	۱۰۰	۶۹/۲۵	انجام فعالیت های کاری در زمان خاص خود
۳/۵	۱۰۰	۶۱/۷۵	قرار دادن اشیا و لوازم در مکان خاص خود

در این جدول میانگین نمره مدیران و حضرت امام خمینی [ره] در زمینه شاخص نظم و زیر شاخصهای آن مقایسه شده است.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار شاخص نظم به تفکیک حوزه کاری مدیران

انحراف معیار	میانگین نمره	شاخص نظم
		حوزه خدمت مدیران
۲/۹۵	۷۳/۹۵	خدماتی اجتماعی
۱/۲	۷۱/۹۵	آموزشی
۲/۹۸	۷۱/۰۸	زیربنایی
۳/۳۴	۶۷	فرهنگی
۲/۶۲	۶۵/۱۶	حقوقی - قضایی
۳/۶۶	۶۴/۶۶	اقتصادی
۳/۴	۶۰/۷	سیاسی

در زمینه شاخص نظم مدیران حوزه خدماتی اجتماعی بیشترین و مدیران سیاسی کمترین میانگین نمره را کسب کرده اند.

جدول ۱۲. خلاصه داده های توصیفی زیرشاخص های سختکوشی

انحراف معیار [مربوط به مدیران]	میانگین نمره		شاخص سختکوشی و زیرشاخص های آن
	حضرت امام	مدیران	
۱/۶	۱۰۰	۶۶	سختکوشی
۱/۲۳	۱۰۰	۶۵/۷۵	اختصاص ساعات طولانی به کار و تلاش در طول روز
۰/۶۶	۱۰۰	۶۹	اختصاص دوره زمانی طولانی به کار و تلاش در طول عمر

در این جدول میانگین نمره مدیران و حضرت امام خمینی [ره] در زمینه شاخص سخت کوشی و زیر شاخصهای آن مقایسه شده است.

جدول ۱۳. میانگین و انحراف معیار شاخص سختکوشی به تفکیک حوزه کاری مدیران

انحراف معیار	میانگین نمره	شاخص سختکوشی
		حوزه خدمت مدیران
۱/۵	۷۱/۵	خدماتی اجتماعی
۱/۴۱	۶۹/۸۳	حقوقی - قضایی
۲/۰۲	۶۷/۴۱	فرهنگی
۱/۷۷	۶۵/۴۱	سیاسی
۱/۲۶	۶۵	زیربنایی
۱/۸۲	۶۳/۳۳	اقتصادی
۱/۲	۶۱/۳۳	آموزشی

در زمینه شاخص نظم مدیران حوزه خدماتی اجتماعی بیشترین و مدیران آموزشی کمترین میانگین نمره را کسب کرده اند.

جدول ۱۴. خلاصه داده های توصیفی زیرشاخص های نیت [تصمیم] و عمل خالص

انحراف معیار [مربوط به مدیران]	میانگین نمره		شاخص نیت و عمل خالص و زیر شاخص های آن
	حضرت امام	مدیران	
۱/۰۴	۱۰۰	۵۱/۲۵	نیت و عمل خالص
--	--	--	تقدم رضایت خدا بر رضایت دیگران در تصمیم گیری
۰/۷۷	۱۰۰	۵۶/۷۵	تقدم رضایت خدا بر رضایت دیگران در اقدامات عملی
۰/۷۵	۱۰۰	۴۷	عدم انتظار پاداش و تشویق از دیگران

در این جدول میانگین نمره مدیران و حضرت امام خمینی [ره] در زمینه شاخص نیت و عمل خالص و زیر شاخصهای آن مقایسه شده است.



جدول ۱۵. میانگین و انحراف معیار شاخص نیت و عمل خالص به تفکیک حوزه کاری مدیران

انحراف معیار	میانگین نمره	شاخص نیت و عمل خالص
		حوزه خدمت مدیران
۱/۰۸	۵۶/۲۵	خدماتی اجتماعی
۱/۱۲	۵۵/۶۲	آموزشی
۰/۹۸	۵۵	زیربنایی
۰/۹	۵۱	فرهنگی
۱/۰۲	۵۰	حقوقی - قضایی
۱/۵۷	۴۸/۱۲	سیاسی
۰/۸۷	۴۷	اقتصادی

در زمینه شاخص نظم مدیران حوزه خدماتی اجتماعی بیشترین و مدیران حوزه اقتصادی کمترین میانگین نمره را کسب کرده اند.

جدول ۱۶. خلاصه داده های توصیفی زیرشاخص های کنترل امیال

انحراف معیار [مربوط به مدیران]	میانگین نمره		شاخص کنترل امیال و زیرشاخص های آن
	حضرت امام	مدیران	
۵/۰۷	۱۰۰	۷۰/۵	شاخص کنترل امیال
۰/۶۴	۱۰۰	۷۸/۵	پرهیز از بیان خشم آلود
۰/۹۱	۱۰۰	۵۶/۷۵	پرهیز از سخنان خلاف واقع
۰/۶۱	۱۰۰	۸۴	پرهیز از بیان سخنان تلافی جویانه
۰/۹۵	۱۰۰	۷۱/۵	پرهیز از گوش دادن به سخنان تخریبی افراد
۰/۶۷	۱۰۰	۵۱/۲۵	گوش دادن به شکایات دیگران
۰/۶۹	۱۰۰	۶۹/۲۵	کسب اطلاعات از تمام افراد و کانالها
۰/۹۶	۱۰۰	۶۳/۷۵	گوش دادن به نظریات دو طرف دعوا
۱/۱۵	۱۰۰	۷۷	پرهیز از نگاه خشم آلود
۰/۷	۱۰۰	۷۴/۲۵	تقسیم عادلانه نگاه
۰/۵۱	۱۰۰	۸۲/۷۵	رعایت حقوق مالی دیگران
۰/۶۷	۱۰۰	۷۹/۲۵	رعایت حقوق جانی دیگران
۰/۹۶	۱۰۰	۶۳	رعایت حقوق آبرویی دیگران
۰/۵۵	۱۰۰	۸۱	رعایت حقوق اخلاقی دیگران

در این جدول میانگین نمره مدیران و حضرت امام خمینی [ره] در زمینه شاخص کنترل امیال و زیر شاخصهای آن مقایسه شده است.

جدول ۱۷. میانگین و انحراف معیار شاخص کنترل امیال به تفکیک حوزه کاری مدیران

انحراف معیار	میانگین نمره	شاخص کنترل امیال
		حوزه خدمت مدیران
۵/۵۶	۷۳/۶	حقوقی - قضایی
۳/۶	۷۲/۴۶	خدماتی اجتماعی
۳/۳۸	۷۲/۲۳	آموزشی
۴/۲۹	۷۱/۲۸	اقتصادی
۵/۲۸	۷۰/۳۵	زیربنایی
۳/۷۱	۶۲/۸	سیاسی
۷/۰۹	۶۳/۹۸	فرهنگی

در زمینه شاخص نظم مدیران حوزه حقوقی قضائی بیشترین و مدیران فرهنگی کمترین میانگین نمره را کسب کرده اند.

جدول ۱۸. خلاصه داده های توصیفی زیرشاخص های ساده زیستی

انحراف معیار	میانگین نمره		شاخص ساده زیستی و زیرشاخص های آن
	حضرت امام	مدیران	
۲/۶۷	۱۰۰	۷۰/۲۵	ساده زیستی
۰/۷۵	۱۰۰	۷۷/۵	منزل مسکونی
۰/۷۲	۱۰۰	۷۶/۷۵	منطقه سکونت
۷۳	۱۰۰	۷۵/۲۵	خودرو
۰/۷۶	۱۰۰	۶۳/۵	دکوراسیون محل کار

در این جدول میانگین نمره مدیران و حضرت امام خمینی [ره] در زمینه شاخص ساده زیستی و زیر شاخصهای آن مقایسه شده است.

جدول ۱۹. میانگین و انحراف معیار شاخص ساده زیستی به تفکیک حوزه کاری مدیران

انحراف معیار	میانگین نمره	شاخص ساده زیستی
		حوزه خدمت مدیران
۳/۱۶	۷۲/۸۷	حقوقی - قضایی
۲/۱۸	۷۲/۸۷	فرهنگی
۲/۵۲	۷۰/۷۵	اقتصادی
۲/۰۳	۷۰/۵	سیاسی
۳/۱۶	۷۰/۳۱	خدماتی اجتماعی
۳/۰۳	۶۸/۷۵	آموزشی
۲/۸۹	۶۶/۲۵	زیربنایی

در زمینه شاخص نظم مدیران حوزه حقوقی قضایی بیشترین و مدیران زیربنایی کمترین میانگین نمره را کسب کرده اند.

جدول ۲۰. خلاصه داده های توصیفی زیرشاخص های ظاهر

انحراف معیار [مربوط به مدیران]	میانگین نمره		شاخص ظاهر و زیرشاخص های آن
	حضرت امام	مدیران	
۱/۲۴	۱۰۰	۶۷/۵	ظاهر
۰/۷	۱۰۰	۷۶/۷۵	نظافت
۰/۸۴	۱۰۰	۶۱	تناسب و هماهنگی رنگ لباس

در این جدول میانگین نمره مدیران و حضرت امام خمینی [ره] در زمینه شاخص ظاهر و زیر شاخصهای آن مقایسه شده است.

جدول ۲۱. میانگین و انحراف معیار شاخص ظاهر به تفکیک حوزه کاری مدیران

انحراف معیار	میانگین نمره	شاخص ظاهر	
		حوزه خدمت مدیران	
۱/۱۴	۷۲/۵	زیربنایی	
۱/۲۷	۷۱/۵	آموزشی	
۱/۳۶	۷۰/۳۷	فرهنگی	
۰/۷۸	۶۹/۶۲	سیاسی	
۱/۲۱	۶۶/۵	اقتصادی	
۱/۵	۶۴/۵	حقوقی - قضایی	
۱/۰۸	۶۱/۳۷	خدماتی اجتماعی	

در زمینه شاخص نظم مدیران حوزه زیر بنایی بیشترین و مدیران خدماتی اجتماعی کمترین میانگین نمره را کسب کرده اند.

جدول ۲۲. خلاصه آماره های توصیفی زیرشاخص های رژیم غذایی

انحراف معیار [مربوط به مدیران]	میانگین نمره		شاخص رژیم غذایی و زیرشاخص های آن
	حضرت امام	مدیران	
۲/۳۲	۱۰۰	۷۱/۷۵	رژیم غذایی
۱/۱۶	۱۰۰	۷۸	اعتدال در مصرف غذا
۰/۶۵	۱۰۰	۶۳/۷۵	سادگی غذا
۰/۴۷	۱۰۰	۷۸	بهداشت غذا

در این جدول میانگین نمره مدیران و حضرت امام خمینی [ره] در زمینه شاخص رژیم غذایی و زیر شاخصهای آن مقایسه شده است.

جدول ۲۳. میانگین و انحراف معیار شاخص رژیم غذایی به تفکیک حوزه کاری مدیران

انحراف معیار	میانگین نمره	شاخص رژیم غذایی حوزه خدمت مدیران
۲/۱۵	۸۶/۲۵	خدماتی اجتماعی
۱/۲۹	۷۸/۳۷	فرهنگی
۱/۴۴	۷۲/۶۸	آموزشی
۲/۵	۷۲/۳۱	سیاسی
۱/۸۲	۷۱/۸۷	حقوقی - قضایی
۱/۴۴	۷۰/۸۱	زیربنایی
۳/۱۹	۶۴/۵	اقتصادی

در زمینه شاخص نظم مدیران حوزه خدماتی اجتماعی بیشترین و مدیران حوزه اقتصادی کمترین میانگین نمره را کسب کرده اند.

جدول ۲۴. خلاصه آماره های توصیفی زیرشاخص های ورزش

انحراف معیار [مربوط به مدیران]	میانگین نمره		شاخص ورزش و زیرشاخص های آن
	حضرت امام	مدیران	
۱/۷۵	۱۰۰	۷۴/۲۵	ورزش
/۸	۱۰۰	۷۲/۷۵	پیاده روی
/۶۲	۱۰۰	۷۷/۷۵	نرمش
/۵۱	۱۰۰	۷۷	تمرینات ورزشی

در این جدول میانگین نمره مدیران و حضرت امام خمینی (ره) در زمینه شاخص ورزش و زیر شاخصهای آن مقایسه شده است.

جدول ۲۵. میانگین و انحراف معیار شاخص ورزش به تفکیک حوزه کاری مدیران

انحراف معیار	میانگین نمره	شاخص ورزش حوزه خدمت مدیران
/۶۹	۸۲/۰۸	سیاسی
۲/۷۳	۷۷/۰۸	خدماتی اجتماعی
۱/۱۴	۷۶/۶۶	زیربنایی
۱/۷۱	۷۵/۹۱	حقوقی - قضایی
۱/۹۲	۷۳	اقتصادی
۱/۴۸	۶۸/۷۵	فرهنگی

در زمینه شاخص نظم مدیران حوزه سیاسی بیشترین و مدیران فرهنگی کمترین میانگین نمره را کسب کرده اند.

جدول ۲۶. خلاصه آماره های توصیفی زیرشاخص های مدیریت بیماری و ناتوانی خود

انحراف معیار [مربوط به مدیران]	میانگین نمره		شاخص مدیریت بیماری و ناتوانی خود و زیرشاخص های آن
	حضرت امام	مدیران	
۱/۷۷	۱۰۰	۶۳/۲۵	مدیریت بیماری و ناتوانی خود
۱/۱۵	۱۰۰	۵۸/۵	تحمل در برابر درد و رنج بیماری
۱/۲۷	۱۰۰	۷۰/۷۵	پرهیز از اظهار ضعف و ناتوانی خود

در این جدول میانگین نمره مدیران و حضرت امام خمینی [ره] در زمینه شاخص مدیریت بیماری و زیر شاخصهای آن مقایسه شده است.

جدول ۲۷. میانگین و انحراف معیار شاخص مدیریت بیماری و ناتوانی خود به تفکیک حوزه کاری مدیران

انحراف معیار	میانگین نمره	شاخص مدیریت بیماری و ناتوانی خود حوزه خدمت مدیران
۱/۲۷	۶۸/۶	آموزشی
/۶۹	۶۵/۷	سیاسی
۲/۱۳	۶۵	خدماتی اجتماعی
۲/۰۹	۶۴/۳	زیربنایی
۱/۵۸	۶۲/۶	اقتصادی
۱/۶۳	۶۲/۲۵	فرهنگی
۱/۹۵	۵۹/۷	حقوقی قضایی

در زمینه شاخص نظم مدیران حوزه آموزشی بیشترین و مدیران حقوقی قضایی کمترین میانگین نمره را کسب کرده اند.

جدول ۲۸. خلاصه آماره های توصیفی زیرشاخص های تجدید جسمی

انحراف معیار [مربوط به مدیران]	میانگین نمره		شاخص تجدید جسمی و زیرشاخص های آن
	حضرت امام	مدیران	
۲/۰۱	۱۰۰	۷۱	تجدید جسمی
۱/۴	۱۰۰	۷۰/۵	استراحت و خواب در زمانی مشخص و در حد کافی در شب
/۷۲	۱۰۰	۷۵	استراحت در حد کافی در روز

در این جدول میانگین نمره مدیران و حضرت امام خمینی [ره] در زمینه شاخص تجدید جسمی و زیر شاخصهای آن مقایسه شده است.

جدول ۲۹. میانگین و انحراف معیار شاخص تجدید جسمی به تفکیک حوزه کاری مدیران

انحراف معیار	میانگین نمره	شاخص تجدید جسمی حوزه خدمت مدیران
۱/۷۳	۷۴/۵	حقوقی - قضایی
۱/۹۲	۷۴/۲۵	خدماتی اجتماعی
۱/۴۷	۷۳/۴۱	آموزشی
۲/۲۷	۷۱/۳۳	اقتصادی
۱/۵۹	۷۱/۰۸	زیربنایی
۱/۶۷	۶۷/۸۳	سیاسی
۲/۸۴	۶۱/۷۵	فرهنگی

در زمینه شاخص نظم مدیران حوزه حقوقی قضایی بیشترین و مدیران فرهنگی کمترین میانگین نمره را کسب کرده اند.

### مدیریت بر خود در بعد روحی - روانی

داده های توصیفی مدیریت بر خود در بعد روحی- روانی در نمونه مورد نظر در جدول زیر ارائه شده است:

جدول ۲. آماره های توصیفی خودمدیریتی در بعد روحی - روانی

خطای معیار میانگین	انحراف معیار [SD]	میانگین [X]	تعداد [N]	مدیریت بر خود در بعد روحی روانی نمونه مدیران
۲/۱۸	۲۱/۸۶	۱۴۲/۸۱	۱۰۰	

به منظور مقایسه خودمدیریتی مدیران و حضرت امام در بعد روحی روانی از آزمون T تک گروهی استفاده شده است.

جدول ۳۱. مقایسه مدیران با حضرت امام در زمینه خودمدیریتی در بعد روحی - روانی

ارزش آزمون = ۲۲۰					بُعد	
فاصله اطمینان ۹۵٪		تفاوت میانگین	سطح معناداری [sig]	درجه آزادی [df]	T	روحی - روانی
حد بالا	حد پایین					
-۱۴/۲۳	-۲۲/۹	-۱۸/۵۷	۰	۹۹	-۸/۴۹	

بر اساس این جدول بین خودمدیریتی مدیران و حضرت امام در بعد روحی روانی تفاوت معنادار وجود دارد [p < /۰۱].

### مدیریت بر خود در بعد جسمی - فیزیکی

داده های توصیفی خودمدیریتی مدیران در بعد جسمی فیزیکی در جدول زیر ارائه شده است:

جدول ۳۲. آماره های توصیفی خودمدیریتی در بعد جسمی فیزیکی

نمونه	خودمدیریتی در بعد فیزیکی جسمی	تعداد [N]	میانگین [X]	انحراف معیار [SD]	خطای معیار میانگین
مدیران		۱۰۰	۴۶/۷۸	۶/۵۷	۶۵/۷۱

به منظور مقایسه خودمدیریتی مدیران و حضرت امام از آزمون T تک‌گروهی استفاده شده است.

جدول ۳۳. مقایسه مدیران با حضرت امام در زمینه خودمدیریتی در بعد جسمی - فیزیکی

بعد	ارزش آزمون = ۶۸			
جسمی - فیزیکی	T	درجه آزادی [df]	سطح معناداری [sig]	تفاوت میانگین
		۳۲/۲۹	۹۹	۰
	-			فاصله اطمینان ۹۵٪ حد پایین -۲۲/۵۲ حد بالا -۱۹/۹۱

بر اساس این جدول بین خودمدیریتی مدیران و حضرت امام تفاوت معنادار وجود دارد [p < /۰۱].

### مقایسه مدیران با یکدیگر

بر اساس نتایج آزمون scheffe بین مدیران ارشد در حوزه های مختلف آموزشی، زیر بنایی خدماتی اجتماعی، حقوقی - قضایی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی در زمینه خودمدیریتی در دو بعد روحی - روانی و فیزیکی - جسمی تفاوت معنادار وجود ندارد.

بر اساس نتایج آزمون scheffe بین مدیران ارشد در حوزه های هفت گانه در زمینه شاخصهای خود مدیریتی

به جز موارد مذکور در جدول شماره [۳۶] تفاوت معناداری وجود ندارد.

بر اساس نتایج آزمون Tukey بین مدیران ارشد در حوزه های هفت گانه در زمینه زیر شاخصهای خود مدیریتی به جز موارد مذکور در جدول شماره [۳۷] تفاوت معناداری وجود ندارد.

در جداول شماره [۳۵] و [۳۶] میانگین نمرات خود مدیریتی مدیران در دو بعد روحی - روانی و فیزیکی - جسمی ارائه شده است.

جدول ۳۴. حوزه های کاری مدیران که در زمینه برخی شاخص های خودمدیریتی با یکدیگر تفاوت معنادار دارند.

ردیف	شاخص	حوزه کاری مدیران
۱	عبادت	خدماتی - اجتماعی
۲	کنترل امیال	حقوقی - قضایی
۳	رژیم غذایی	خدماتی - اجتماعی
۴	رژیم غذایی	فرهنگی
۵	مدیریت بیماری و ناتوانی خود	آموزشی

جدول ۳۵. حوزه های کاری مدیران که در زمینه برخی زیرشاخص های خودمدیریتی با یکدیگر تفاوت معنادار دارند.

ردیف	زیرشاخص	حوزه کاری مدیران
۱	تجربه معنوی	خدماتی اجتماعی
۲	قراردادن اشیا و لوازم شخصی و کاری در مکان خاص خود	زیربنایی
۳	کار و تلاش طولانی در طول عمر	خدماتی اجتماعی
۴	تقدم رضایت خدا بر رضایت مردم در عمل	خدماتی اجتماعی
۵	پرهیز از سخنان تلافی جویانه	زیربنایی
۶	پرهیز از سخنان تلافی جویانه	اقتصادی
۷	پرهیز از گوش دادن به سخنان تخریبی	آموزشی
۸	گوش دادن به نظریات دو طرف دعوا	حقوقی قضایی
۹	رعایت حقوق مالی دیگران	خدماتی اجتماعی
۱۰	رعایت حقوق مالی دیگران	اقتصادی
۱۱	نرمش	آموزشی

جدول ۳۶. میانگین نمره و انحراف معیار خودمدیریتی مدیران در بعد روحی - روانی به تفکیک حوزه خدمت مدیران

انحراف معیار	میانگین نمره	خودمدیریتی در بعد روحی - روانی حوزه خدمت مدیران
۱۶/۹	۶۷/۹۹	خدماتی اجتماعی
۲۳/۷	۶۶/۳۶	زیربنایی
۱۴	۶۴/۷	آموزشی
۱۹/۸	۶۴/۴۶	حقوقی - قضایی
۱۷/۱	۶۴/۱۵	اقتصادی
۱۴/۸	۶۱/۶۸	سیاسی
۳۷/۴	۶۵/۰۴	فرهنگی

جدول ۳۷. میانگین نمره و انحراف معیار خودمدیریتی مدیران در بعد فیزیکی - جسمی به تفکیک حوزه خدمت مدیران

انحراف معیار	میانگین نمره	خودمدیریتی در بعد فیزیکی - جسمی حوزه خدمت مدیران
۵/۹	۷۲/۲	خدماتی اجتماعی
۴/۶	۷۱/۰۲	آموزشی
۳/۷	۷۰/۸۸	سیاسی
۴/۶	۷۰/۱۴	زیربنایی
۵/۶	۶۸/۵۲	حقوقی - قضایی
۶/۳	۶۶/۷۶	اقتصادی
۱۲/۱	۶۴/۲۶	فرهنگی



## نتایج پژوهش

۴- در پژوهش حاضر فقط مدیران در بخش اداری مورد نظر است و مدیران در سایر حوزه‌ها و نهادهای انقلابی مورد توجه قرار نگرفته است.

۵- از آنجا که فضای عمومی کشور در زمان انجام پژوهش حاضر عادی و آرام بوده و التهابات سیاسی اجتماعی ناشی از پدیده‌هایی همچون انتخابات در کشور وجود نداشته است، نتایج این پژوهش از اعتبار بیشتری برخوردار است.

نتایج تحقیق به شرح زیر است:

۱- بین خود مدیریتی مدیران نظام اداری جمهوری اسلامی ایران با خود مدیریتی حضرت امام [ره] در بعد روحی - روانی و فیزیکی - جسمی تفاوت معنادار وجود دارد.

۲- بین کلیه شاخصهای خود مدیریتی مدیران و حضرت امام خمینی [ره] در بعد روحی - روانی و فیزیکی - جسمی تفاوت معنادار وجود دارد.

۳- بین خود مدیریتی مدیران و حضرت امام خمینی [ره] در زمینه کلیه زیر شاخصهای مربوط به بعد روحی - روانی و فیزیکی - جسمی تفاوت معنادار وجود دارد.

۴- میانگین امتیاز مدیران و حضرت امام خمینی [ره] در زمینه ابعاد و شاخصهای خود مدیریتی در جداول شماره ۳۷ و ۳۸ ارائه شده است.

تذکر ضروری قبل از هرگونه اظهار نظر در مورد نتایج پژوهش توجه به نکات زیر ضرورت دارد:

۱- در پژوهش حاضر فقط یک بعد از ابعاد مدیریت مدیران با مدیریت حضرت امام مورد مقایسه قرار گرفته است؛ یعنی مدیران فقط از لحاظ خود مدیریتی با حضرت امام مقایسه شده و نتایج حاصل نیز تنها در این حوزه خاص اعتبار داشته و قابل تعمیم به سایر ابعاد و جنبه‌های مدیریت مدیران نمی‌باشد. این پژوهش در زمینه سایر ابعاد مدیریت مدیران و مدیریت حضرت امام هیچ‌گونه ادعایی ندارد.

۲- بر اساس بند شماره ۳ در بخش محدودیتهای پژوهش، پژوهش حاضر در سطح مدیران کل انجام شده و مدیران به معنای مدیران رده بالای نظام در سطوح وزرا، معاونین وزرا، نمایندگان مجلس و استانداران مورد نظر نمی‌باشد. بدیهی است چنانچه مدیران در سطوح مذکور به عنوان جامعه آماری پژوهش انتخاب گردد، ممکن است نتایج پژوهش کاملاً متفاوت باشد.

۳- این پژوهش در یک مقطع زمانی خاص - سال ۱۳۸۲- انجام شده است و نتایج حاصل از آن نیز فقط در مورد مدیران شاغل در این مقطع زمانی صادق است و قابل تعمیم به مدیران شاغل در سایر مقاطع قبل و بعد از این سال نمی‌باشد.

جدول ۳۸. میانگین امتیاز مدیران و حضرت امام در زمینه ابعاد خود مدیریتی

ردیف	بعد وجودی	میانگین امتیاز مدیران	معیار ارزیابی [امتیاز خود مدیریتی حضرت امام]	میزان تفاوت
۱	روحی - روانی	۶۴/۹۱	۱۰۰	۳۷
۲	فیزیکی - جسمی	۶۸/۷۵	۱۰۰	۳۱/۲۵

جدول ۳۹. میانگین امتیاز مدیران و مقایسه آن با معیار ارزیابی در زمینه شاخصهای خود مدیریتی

ردیف	شاخص	میانگین امتیاز مدیران ارشد	معیار ارزیابی امتیاز خود مدیریتی حضرت امام خمینی [ره]
۱	مراقبه	۱۶/۵	۲۴
۲	عبادت	۱۱/۵	۲۰
۳	آرامش	۳۱	۵۲
۴	درک فوق حسی	۴/۲۶	۸
۵	نظم	۱۶/۲	۲۴
۶	سخت کوشی	۷/۹	۱۲
۷	نیت و عمل خالص	¼	۸
۸	کنترل امیال	۳۹/۵	۵۶
۹	ساده زیستی	۱۱/۵۷	۱۶
۱۰	ظاهر	۵/۴۱	۸
۱۱	رژیم غذایی	۱۱/۵	۱۶
۱۲	ورزش	۸/۹	۱۲
۱۳	مدیریت بیماری و ناتوانی خود	۱۲/۶	۲۰
۱۴	تجدید جسمانی	۸/۵	۱۲

### نمونه علت‌های احتمالی وضعیت موجود خود مدیریتی مدیران

برخی از نمونه علت‌های احتمالی وجود تفاوت معنادار بین خود مدیریتی مدیران با خود مدیریتی حضرت امام به شرح زیر می‌باشد:

۱- اشتغال زیاد مدیران موجب گردیده است که مدیران همواره با انبوه فعالیتها و کمبود وقت مواجه بوده و زمان کافی به منظور پرداختن به مدیریت بر خود یا کسب دانش در این زمینه نداشته باشند.

۲- غنای متون دینی در حوزه مدیریت بر خود و همچنین آشنایی کامل حضرت امام با اصول و مبانی دینی و تعهد جدی ایشان به عمل به آن، موجب توانمندی حضرت امام در حوزه مدیریت بر خود در سطح کاملاً مطلوب گشته است.

۳- مدیریت بر خود در ادبیات مدیریت بحثی نو بوده و هنوز در متون درسی رشته‌های مدیریت در حد لازم و کافی بدان پرداخته نشده است.

۴- در بخش اداری به پژوهش و آگاهی مدیران از جدیدترین یافته‌های دانش مدیریت در سطح مطلوب توجه نمی‌شود.

۵- عدم تبیین و ارائه شاخصهای رفتاری مطلوب در زمینه مدیریت در حوزه‌های مختلف- از جمله مدیریت بر خود- به مدیران بر اساس معیارهای علمی، دینی و دیدگاههای حضرت امام، موجب عدم آگاهی مدیران از سبک مطلوب مدیریت در نظام جمهوری اسلامی ایران و به تبع آن عدم تطبیق رفتار آنان با این شاخصها شده است.

۶- ضعف نظارت، بازرسی و ارزیابی مدیران کشور به منظور بررسی انطباق رفتار آنان با شاخصهای از پیش

۳- مدیران حوزه حقوقی - قضایی در زمینه توسعه و تقویت بیشتر شاخصهای مراقبه، آرامش [عدم ترس و اعجاب از عوامل ایجاد ترس و هیجان]، مدیریت بیماری و ناتوانی خود و زیرشاخص تجربه معنوی در خود اقدام کنند.

۴- مدیران حوزه اقتصادی در زمینه توسعه و تقویت بیشتر شاخصهای نیت [تصمیم] و عمل خالص، عبادت و رژیم غذایی و همچنین زیرشاخصهای پرهیز از گوش دادن به سخنان تخریبی افراد علیه یکدیگر، تجربه معنوی، قراردادن لوازم کاری در مکان خاص خود و گوش دادن به سخنان نظریات دو طرف دعوا در خود اقدام کنند.

۵- مدیران حوزه فرهنگی در زمینه توسعه و تقویت بیشتر شاخصهای درک فوق حسی، نظم، کنترل امیال، تجدید جسمی و ورزش و نیز زیرشاخصهای پرهیز از سخنان تلافی جویانه و گوش دادن به نقطه نظرات دو طرف دعوا در خود اقدام نمایند.

۶- مدیران حوزه آموزشی در زمینه توسعه و تقویت شاخص سختکوشی و زیرشاخص گوش دادن به نظریات دو طرف دعوا، در خود اقدام کنند.

۷- مدیران حوزه زیربنایی در زمینه توسعه و تقویت شاخص ساده زیستی و زیرشاخصهای رعایت حقوق مالی دیگران و نرمش در خود اقدام نمایند.

۸- مدیران حوزه خدماتی - اجتماعی در زمینه توسعه و تقویت شاخص ظاهر و همچنین زیرشاخصهای نرمش و قرار دادن لوازم کاری در مکان خاص خود، در خود اقدام کنند.

۹- با توجه به اینکه مدیران حوزه خدماتی - اجتماعی حائز بیشترین میانگین امتیاز خودمدیریتی در دو بعد روحی - روانی و فیزیکی - جسمی در بین مدیران حوزه‌های هفتگانه شده‌اند پیشنهاد می‌شود مسئولان اجرایی در این حوزه به شناسایی و توسعه علل و عوامل فرهنگی و ساختاری سازمانهای مربوطه بپردازند.

تعیین شده موجب عدم جدیت مدیران در جهت تطبیق رفتار خود با این شاخصهای رفتاری گشته است.

۷- عدم اعتقاد جدی مسئولان مافوق مدیران به شاخصهای رفتاری مورد نظر در این پژوهش موجب عدم توجه جدی آنان به این شاخصها در انتصاب سایر مدیران و عدم ارزیابی آنان بر اساس این شاخص گشته است.

۸- مشکلات و بحرانهای موقعیتی در سطح ملی و بین‌المللی موجب تمرکز توجه مدیران به حل این مشکلات و بحرانها و عدم توجه جدی آنان به خود و ارتقای سطح خودمدیریتی گشته است. در این زمینه می‌توان به بروز بحرانهای متعدد نظامی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی در کشور در اثر عدم کفایت برخی عوامل داخلی و دشمنان خارجی اشاره نمود.

۹- گذشت یک دهه از ارتحال حضرت امام و عدم تلاش جدی مراجع ذی صلاح در زمینه تبیین و ارائه الگوی خودمدیریتی حضرت امام موجب عدم آگاهی مدیران از این الگو گردیده است.

## پیشنهادهات

پیشنهادهات محقق در سه محور پیشنهادهات مرتبط با فرضیه، پیشنهاد به سایر پژوهشگران، پیشنهادهات محقق در ارتباط با سایر حوزه‌ها به شرح زیر ارائه می‌گردد.

### الف) پیشنهادهات مرتبط با فرضیه

پیشنهادهات مرتبط با فرضیه به شرح زیر ارائه شده است:

۱- مدیران در زمینه توسعه و تقویت بیشتر شاخصهای نیت [تصمیم] و عمل خالص، درک فوق حسی، عبادت و آرامش [عدم ترس و هیجان از عوامل ایجاد ترس و اعجاب] در خود اقدام نمایند.

۲- مدیران در زمینه توسعه و تقویت بیشتر زیرشاخصهای تجربه معنوی، پیش‌بینی آینده، عدم انتظار پاداش و تشویق از دیگران، گوش دادن به شکایات و انتقادات دیگران، زمان معنوی، پرهیز از سخنان خلاف واقع، تحمل در برابر درد و رنج بیماری و تأمل حین عمل در خود اقدام کنند.

۸- علل و عوامل وجود تفاوت معنادار بین خودمدیریتی مدیران و حضرت امام بررسی شود.

۹- مبانی نظری و کاربردی خودمدیریتی در ادبیات و متون دینی تبیین و مقایسه شود.

۱۰- پژوهشگران و صاحب نظران مدیریت در کشور به نظریه پردازی و تولید دانش در زمینه مدیریت بر خود مبتنی بر مبانی علمی، تجربی و دینی بپردازند.

۱۱- با توجه به اینکه مدیران حوزه خدماتی- اجتماعی حائز بیشترین میانگین امتیاز خودمدیریتی در دو بعد روحی- روانی و فیزیکی- جسمی در بین مدیران حوزه های هفتگانه شده اند؛ پیشنهاد می شود در ارتباط با علل و عوامل این تمایز از جمله فرهنگ و ساختار سازمانی مربوط به این دسته از مدیران مطالعه و بررسی انجام پذیرد.

۱۲- با توجه به اینکه مدیران حوزه فرهنگی حائز کمترین میانگین امتیاز خودمدیریتی در دو بعد روحی- روانی و فیزیکی- جسمی در بین مدیران حوزه های هفتگانه شده اند پیشنهاد می شود در ارتباط با علل و عوامل این مشکل از جمله فرهنگ و ساختار سازمانی مربوط به این دسته از مدیران مطالعه و بررسی انجام پذیرد.

۱۳- با توجه به اینکه مدیران در زمینه شاخصهای نیت [تصمیم] و عمل خالص، درک فوق حسی، عبادت و آرامش نسبت به سایر شاخصها تفاوت بیشتری با خودمدیریتی حضرت امام دارند راهکارهای تقویت و توسعه شاخصهای مذکور در اولویت فعالیتهای پژوهشی قرار گیرد.

۱۴- با توجه به اینکه در زمینه زیرشاخصهای تجربه معنوی، پیش بینی آینده، عدم انتظار پاداش و تشویق از دیگران، گوش دادن به شکایات و انتقادات دیگران، زمان معنوی، پرهیز از سخنان خلاف واقع، تحمل در برابر درد و رنج و بیماری و تأمل حین عمل نسبت به سایر زیرشاخصها.

۱۰- با توجه به اینکه مدیران حوزه فرهنگی حائز کمترین میانگین امتیاز خودمدیریتی در دو بعد روحی- روانی و فیزیکی- جسمی در بین مدیران حوزه های هفتگانه شده اند پیشنهاد می شود مسئولان اجرایی در این حوزه به شناسایی و برطرف نمودن علل و عوامل این مشکل در ابعاد فرهنگی و ساختاری سازمانهای مربوطه بپردازند.

۱۱- با توجه به اینکه مدیران حوزه فرهنگی حائز کمترین امتیاز خودمدیریتی در دو بعد روحی- روانی و فیزیکی- جسمی شده اند پیشنهاد می شود مدیران این حوزه توجه بیشتری به مدیریت بر خود داشته باشند.

### ب) پیشنهاد به سایر پژوهشگران

۱- پژوهشگران و صاحب نظران در زمینه تدوین شاخصهای رفتاری مدیریت بر خود در سایر ابعاد ذهنی - شناختی، عاطفی- احساسی و حسی- عصبی تلاش نمایند.

۲- با توجه به غنای متون دینی در موضوع مدیریت بر خود، تدوین و ارائه مبانی و راهکارهای مدیریت بر خود بر اساس این متون مورد توجه پژوهشگران قرار گیرد.

۳- الگوی خودمدیریتی سایر مدیران و رهبران موفق در سطوح ملی و بین المللی تبیین و ارائه شود.

۴- خودمدیریتی مدیران در سایر ابعاد احساسی- عاطفی، ذهنی- شناختی و حسی- عصبی تبیین گردد.

۵- خودمدیریتی حضرت امام در سایر ابعاد احساسی- عاطفی، ذهنی- شناختی و حسی- عصبی تبیین گردد.

۶- ارتباط و همبستگی خودمدیریتی مدیران با اثربخشی آنان مورد بررسی قرار گیرد.

۷- ارتباط و همبستگی خودمدیریتی حضرت امام با اثربخشی ایشان مورد بررسی قرار گیرد.

۳- شاخصهای رفتار مطلوب در حوزه‌های مختلف مدیریت- از جمله مدیریت بر خود- بر اساس معیارهای علمی، دینی و دیدگاههای حضرت امام تبیین شده و به مدیران به عنوان سبک مطلوب مدیریت در نظام جمهوری اسلامی ارائه گردد.

۴- به منظور تضمین جدیت مدیران در جهت تطبیق رفتار خود با شاخصهای رفتاری تعیین شده، سیستمهای متنوع نظارت، بازرسی و ارزیابی مدیران کشور به منظور بررسی انطباق رفتار آنان با شاخصهای مذکور طراحی و اجرا شود.

۵- مسئولان و مدیران کشور در مواجهه با مشکلات و بحرانهای ملی و بین‌المللی از توجه جدی به اصلاح خود و ارتقای سطح خودمدیریتی خویش غافل نباشند.

۶- مراجع ذی صلاح الگوی خودمدیریتی حضرت امام را جهت آگاهی مدیران تبیین و ارائه نمایند تا عنصر زمان موجب ایجاد گسست فکری بین مدیران نسلهای آینده و حضرت امام نگردد.

۷- در انتصاب، گزینش و ارزیابی مدیران ابعاد مختلف شایستگی مدیران- از جمله شایستگی مدیریت بر خود- مورد توجه قرار گیرد و مناسبات سیاسی در این زمینه مورد لحاظ قرار نگیرد.

۱۵- خودمدیریتی مدیران تفاوت بیشتری با حضرت امام دارد لذا راهکارهای توسعه این زیرشاخصها باید در اولویت فعالیتهای پژوهشی قرار گیرد.

۱۶- با توجه به اینکه بین خودمدیریتی مدیران خدماتی اجتماعی و مدیران در چند حوزه دیگر در زمینه زیرشاخصهای تجربه معنوی، کار و تلاش طولانی در طول عمر، تقدم رضایت خدا بر رضایت دیگران در عمل و رعایت حقوق دیگران تفاوت معنادار وجود دارد، نقش این چهار زیرشاخص در ارتقای سطح خودمدیریتی مدیران خدماتی اجتماعی و همچنین نحوه تعامل این زیر شاخصها با یکدیگر و همچنین ارتباط آنها با سایر زیرشاخصهای خودمدیریتی مورد بررسی قرار گیرد.

۱۷- با توجه به اینکه بین خودمدیریتی مدیران خدماتی اجتماعی و مدیران چند حوزه دیگر در زمینه شاخصهای عبادت و رژیم غذایی تفاوت معنادار وجود دارد، در ارتباط با نقش این دو شاخص در ارتقای سطح خودمدیریتی مدیران خدماتی اجتماعی و همچنین نحوه تعامل و ارتباط این دو شاخص با یکدیگر بررسی شود.

۱۸- با توجه به اینکه در زمینه زیرشاخص رعایت حقوق آبرویی دیگران نسبت به زیرشاخصهای رعایت حقوق مالی، جانی و اخلاقی دیگران تفاوت بیشتری بین خودمدیریتی امام و مدیران وجود دارد ارتقای خودمدیریتی مدیران در زمینه این زیرشاخص نیز در اولویت فعالیتهای پژوهشی قرار گیرد.

## ج ( پیشنهادهای محقق در ارتباط با سایر حوزه‌ها

۱- با توجه به جایگاه و اهمیت ویژه مدیریت بر خود، در متون درسی مدیریت به این موضوع توجه بیشتری گردد.

۲- در بخش اداری به پژوهش و آگاهی مدیران از یافته‌های جدید در مدیریت مثل خودمدیریتی توجه بیشتری شود.

## منابع و ماخذ

۱. رجائی، غلامعلی، (۱۳۷۶)، برداشتهایی از سیره امام خمینی، ج ۴، انتشارات عروج.
۲. رودسری، حسین، (۱۳۷۸)، پرتویی از خورشید، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، واحد خاطرات.
۳. ساروخانی، باقر (۱۳۷۳)، روشهای تحقیق در علوم اجتماعی، ج ۱، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۴. ستوده، امیر، (۱۳۷۷)، پا به پای آفتاب، ج ۶، نشر پنجره.
۵. سبحانی نیا، محمد رضا و سعیدرضا علی عسگری، (۱۳۷۹)، مهر و قهر، مرکز فرهنگی شهید مدرس.
۶. سرمد، زهره و عباس بازرگان و الهه حجازی، (۱۳۸۰)، روشهای تحقیق در علوم رفتاری، نشر آگه.
۷. مقیمی، محمد، (۱۳۷۷)، سازمان و مدیریت، رویکردی پژوهشی، نشر ترمه.
۸. میرشکاری، اصغر و حمید بصیرت منش، (۱۳۷۹)، آیینة حسن، انتشارات مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، واحد خاطرات.
۹. دلاور، علی، (۱۳۷۵)، روش تحقیق در روان شناسی و علوم تربیتی، نشر ویرایش.
۱۰. دوورژه، موريس، (۱۳۶۶)، روشهای علوم اجتماعی، ترجمه خسرو اسدی.
۱۱. رجائی، غلامعلی، (۱۳۷۶)، برداشتهایی از سیره امام خمینی، ج ۴، انتشارات عروج.
۱۲. ساروخانی، باقر (۱۳۷۳)، روشهای تحقیق در علوم اجتماعی، ج ۱، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۱۳. مورهد، گریفین، (۱۳۷۵)، رفتار سازمانی، ترجمه مهدی الوانی، و غلامرضا معمارزاده، انتشارات مروارید.

14. Collahan, Robert E, (1998), Understanding Organizational Behavior, columbus.
15. Dessler, Gary, (1997), Human Resource Management, prentice: Hall.
16. Doherty, Tony I.; Horne, Terry , (2002), Managing Public Services Implementing Changes: A Thoughtful Approach to the Practice of Management, Newyork: Rout ledye.
17. Sims@ Manz(2005) , Superleadership, Leading others to lead themselves, PrenticeHall.